

Еротика у чоловічому журналі PLAYBOY: естетико-поліграфічний аналіз

Анотація. У статті за допомогою нових медіа-розробок, а саме естетико-поліграфічного аналізу, системно досліджено еротичний зображувальний код журналу PLAYBOY.

На сучасному етапі модерного прогресу масової комунікації потреба всебічного дослідження, ігнорованого вітчизняними науковцями, еротичного та порнографічного (а загалом – сексуального) дискурсу на сторінках українських² часописів є очевидною. Важливо також простежити нові естетичні втілення еротичних тенденцій у взаємозв'язку із новими формами калейдоскопічного світобачення та динамічного процесу пострадянського секс-розкріпачення.

У пропонованому дослідженні ми, відходячи від питань «голизни», «ракурсу», «ступеня близькості до генітальних зон», спробуємо розглянути еротика у широкому *мистецькому* аспекті. Тобто, апробуючи розроблений естетико-поліграфічний аналіз (див. завершення публікації), «прооперуємо» український еротичний ринок поліграфічної продукції (головне – на прикладі «легендарного» журналу PLAYBOY [3]). Якщо такий ризикований експеримент пройде благополучно, ми за допомогою набутого досвіду візьмемося за проведення аналогічних аналізів еротичного у ЗМІ, досліджуючи та відповідно оцінюючи і класифікуючи хаотичні й інтерканальні потоки розсіювання «еросу» в максимально безневинних, а також гіперфривольних і розпусних втіленнях.

Проблема наукового дослідження цієї теми не дарма бентежать дослідників, передусім «фахівців-моралістів» і законодавців [1], які регулюють (чи – мали би регулювати) відповідні юридичні нюанси на державному рівні, позаяк офіційне кодифіковане «лікування» інфекційно-повсюдного проникнення сексуального вістря – головний їх обов'язок перед широкою громадськістю і, окрім того, красномовний показник дієвості не стільки законодавчого, як виконавчого апарату, що, вочевидь, будучи на дні суспільної довіри й авторитетності.

Отож, розпочнемо запланований науковий експеримент, відкриваючи першу сторінку еротичного чоловічого журналу PLAYBOY. На цій стадії варто задіяти метод порівняння, дедукції та індукції, активно використовуючи навички системного опрацювання документів/фактів з їх проекцією і адаптацією до нових практичних витоків.

У структурі пропонованого аналізу загалом п'ять позицій: джерело, суб'єкт, об'єкт, ступінь еротизації/порнографізму, особливості рецепції та медіа-впливи.

Після вибору *виду* джерела найперше вказуємо *наклад*, котрий у більшості випадків визначає рівень довіри, популярності та авторитетності ЗМІ. Однак, саме для еротичних видань тираж часто має тільки фінансове значення, нівелюючи згадані категорії. І це пов'язано із масовістю сексуальної тематики, що завжди була і залишається у попиті. Взяти хоча б сороміцькі неглянцеві міні-журнали майже порнографічного змісту, у яких на базі життєвих обставин розкриваються несподівані історії різноманітних видів сексу. Така «макулатура» хоч і не має свого естетично-поліграфічного обличчя, адже працює на комерційній основі, втім продукується в геометричній прогресії.

Значно скромнішими в порівнянні є накладі легендарного чоловічого журналу PLAYBOY – двадцять п'ять тисяч екземплярів (у серпні 2013 року). І за статистичними

² Мається на увазі українських версій іноземних часописів, адже якісних еротичних національних видань (вартих аналізу) на часі бракує.

даними, PLAYBOY поступово втрачає свій попередній обсяг продукування. Насамперед можемо це пояснити особливостями розвитку електронних ЗМІ, зокрема популяризацією інтернету, де кожен охочий тепер, маючи потребу, скористається будь-яким порно-сайтом, не витративши жодної копійки. А оскільки PLAYBOY не страждає від надміру інтелектуальності й перенасичений рекламою товарів розкоші, – така тенденція, загалом, є закономірною.

Показовою також є *ціна* або *вартість* – наступна сходинка аналізу джерела. Орієнтуючись на конкретну аудиторію, видавець ставить адекватну цінову планку. Чим джерело дешевше, тим більше людей зможе його придбати – це зрозуміло. Імениті еротичні журнали прибавляють у ціні завдяки бренду: PLAYBOY, XXL [4], MAXIM [5] – 19,25 грн³; 18,50 грн⁴; 19 грн⁵, тим самим визначаючи соціальний статус читачів). А от згадані неглянцева міні-журнали в метро можна придбати за 5-7 грн.

І завершуємо аналізувати джерело *дизайн-баченням*. Як правило, солідні видання мають у штаті професійного дизайнера, який і задає основний художньо-мистецький тон. Якщо такого фахівця немає, то це не дуже важко спостерегти візуально. На етапі оцінки *дизайн-бачення* розглядаємо вдаль/нікчемність зовнішнього оформлення джерела (кольорову гаму, стилі, способи розміщення тексту і зображального матеріалу, якість обробки фото, чіткість тощо). У журналі PLAYBOY, варто зазначити, на це звертають особливу увагу: шрифт заголовків і вторинного тексту – чіткий, витриманий у лаконічному чоловічому стилі, легко читабельний; стиль кубізму (картинки і текст сформовано у правильні геометричні кубічні й підкреслено лаконістичні блоки; якість і поліграфічна чіткість теж на високому виробничому рівні. Відповідальні за зовнішнє оформлення журналу арт-директор Ігор Маханьков та fashion-редактор Анна Бойченко.

Друга позиція нашого аналізу – *суб'єкт*. Для журналу PLAYBOY характерне зображувальне різноманіття, тому суб'єктами виступає *група авторів* (тим більше, що ми аналізуємо журнал у діахронії). Здебільшого на сторінках PLAYBOY розміщуються гумористичні ілюстрації, карикатури, малюнки, іноді репродукції картин і завжди – професійні авторські фото-сесії з моделями зразка 90-60-90. Слід відокремити також інтернет як негласне джерело деякого зображувального матеріалу. На нашу думку, чи не у всіх сучасних ЗМК мережа є повноцінним безіменним автором (чи псевдоавтором), якого у контексті пропонованого аналізу логічно віднести до групи *анонімів*.

Переходимо до третього шабля – *об'єкта*. Позаяк досліджуємо журнал у *ретроспективному комплексі* (у сукупності багатьох випусків PLAYBOY), відом є *еротичний зображувальний спектр* загалом. Щодо якості зображувального коду: фото колористично гармонійні, з широким розширенням, яке забезпечує чіткість передачі деталей; ідеї фотографів здебільшого цілком зрозуміло проглядаються і прочитуються, оскільки еротичні мотиви подані в невимушеному грайливому, відверто-показовому та часом комедійно-пародійному ракурсі (усе залежить від погляду на природу еротика автора). Журнал вдало складений композиційно: еротичні світлина грамотно розподілені відповідно до обсягу журналу (початок-середина-кінець). Таким чином читач, аби ознайомитися із змістом еротичної продукції, повинен переглянути майже усі сторінки числа (разом із рекламою). Носій зображувального коду в журналі PLAYBOY – глянець.

З огляду на те, що поліграфічний еротичний дискурс в Україні не набув грандіозної популярності через цілий ряд обґрунтованих причин, PLAYBOY представляє *зовнішньо-структурну доречність еротики тільки на світовому ринку*. В українських поліграфічно-видавничих реаліях еротика функціонує у відносно цнотливій формі (XXL, MAXIM) і у значно меншій відсотковій кількості. Проте мистецький еротичний складник, що б там не казали, на значно вищому художньому рівні, аніж аналогічні експерименти іноземних майстрів. Наприклад, у США поп-культура, наче чума, «скосила»

³ Станом на серпень 2013 року (українська версія)

⁴ Станом на липень-серпень 2013 року (українська версія)

⁵ Станом на вересень 2013 року (українська версія)

невимушеність, грацію, природність і незамінний провінціалізм. Натомість повсюдне явище – штучні форми, заводський зміст і очевидна проекція на порнографію, тобто відверте сексуальне фізіологічне нашарування. Така вичерпна тілесність не прижилася у відкритому світі українських ЗМІ, тож перейшла в «офшорні зони» всесвітньої павутини.

Далі розглянемо *завдання*, котрі ставить перед собою PLAYBOY демонструючи «полуничку»:

- підтримка статусу «легендарного еротичного журналу»;
- задоволення потреб читацької аудиторії в еротичній продукції;
- привернення до себе уваги суспільства;
- популяризація третіх осіб: актрис, співачок, моделей тощо. (*комунікаційна технологія обміну славою*);
- реабілітація «сірого» буквеного коду та надміру реклами.

Логічно, що прогнозовані результати завбачливо вкладені у завдання еротично показу.

Аби не бути голослівними – наступні сходинки аналізуємо згідно пропонованого плану, отже (див. завершення тексту): *с)* залучені ресурси: *с.1)* інтелект- та дизайн-ідеї; *с.2)* час: проведення фото-сесій, обробка, верстка тощо; приміщення: оренда майданчиків, павільйонів; *с.3)* персонал: веб-дизайнери, системні адміністратори, костюмери/косметологи, освітлювачі, дизайн-редактори, спеціалісти із верстки, натурники, моделі та ін.; *с.4)* техніка: професійні фотоапарати, сканери, ПК, поліграфічні видавничі засоби, програмне забезпечення (Adobe Photoshop, Artweaver, GIMP та ін.); *с.5)* канцелярія: олівці, папір, макети, зразки; художнє обладнання: фарби, пензлики, мольберт, полотно.

Обраний еротичний підхід журналу, за нашими спостереженнями, підпадає (після розгляду *його естетичного складника*), під визначення пункту *d.2) комерційно-споживацький, професійний*. Таким чином, ми не оцінюємо журнал PLAYBOY як зразок вартісного високомистецького еротичного поліграфічного продукту, а об'єктивно визначаємо його масову основу в елітерній обкладинці. Як вдалось з'ясували, концепти «еротика» і «секс» є важливими для обох соціальних груп, тож і не маємо права маркувати PLAYBOY як «тряпкову макулатуру», тільки через те, що у журналі не розвинуті філософські підтексти еросу і мистецький аспект еротики ідеально вписується у понятійні рівні загальної споживацької культури. Отже, запропонований класифікаційний варіант цілком виправданий.

Четвертий критерій аналізу – *ступінь еротизації/порнографізму*.

Цікаво до питання розрізнення (у нашій інтерпретації – ступенювання) еротики/порнографії підійшов креативний київський фотограф Сергій Рижков. У коментарях на одному із веб-сайтів він зазначив: «Різниця між еротичним і порно в тому, що перше призначено для естетичного наповнення і має ознаки мистецтва, друге – призначене для задоволення статевої пристрасті. Я б не хотів, щоб при перегляді моїх робіт люди займалися мастурбацією. Коли вдається створити роботу, у якій тіло не грає роль сексуального збудження, а грає роль натхнення і споглядання Божественного творіння – це означає перемогу над тілесним» (переклад з рос. – В.Г.) [2]. Позаяк PLAYBOY представляє аж ніяк не еротичну як мистецтво, то мусимо віднести журнал до ряду *hard erotic* (тобто вульгарної еротики). Беручи до уваги семантичні нашарування самого бренду чоловічого журналу (і причетність у кіноматографії до провокативних контекстів) – можливість того, чого б не хотів Рижков під час споглядання, є цілком імовірною, отож і перевага низового цілком очевидна.

І на завершення еротико-поліграфічного аналізу журналу PLAYBOY прослідкуємо *особливості реценції та медіа-впливи*: *a)* реакція аудиторії на твір – адекватна, втім не позбавлена грайливості, певного шаржування, гумористично-пародійного присмаку; асоціації, як правило, викликані сексуальною тематикою; у суспільстві PLAYBOY – яскравий символ розпусти, всесвітнього безчинства або просто «порнографічний Олімп», хоч цю естафету в багатьох країнах світу, де порнографія легалізована, перехопили більш

епатажні порно-журнали; *b*) зацікавленість аудиторії у проекції соціальних потреб – синтезована: розважальна, фізіологічна, певною мірою інформативна; *с*) доступ до аналізованого твору дітей до 18 років – заборонений; *с.1*) засіб захисту – герметична прозора упаковка, у продажі журнал не обов'язково у спеціалізованих магазинах, найчастіше – всюди, де є стихійні розкладки преси (кіоски, супермаркети, ринки тощо).

Отже, тепер ми можемо обґрунтовано припустити, що розроблений нами естетико-поліграфічний аналіз абсолютно придатний для широкого дослідження еротичних дискурсів у ЗМІ, адже у цьому міні-дослідженні нам таки вдалося науково проаналізувати журнал PLAYBOY за еротичним складником розміщених на сторінках фотоматеріалів.

Література

1. Національна експертна комісія України з питань захисту суспільної моралі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.moral.gov.ua/documents/39/>
2. Фото-відеосъемки обнаженной и полуобнаженной натуры [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL : <http://drazni.com/>
3. PLAYBOY украинская версия: легендарный мужской журнал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://playboyua.com.ua/>
4. XXL украинская версия: журнал с мужским характером [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://xxl.ua/>
5. MAXIM украинская версия [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL: <http://www.maximonline.ru/>

Светлана Демура (РФ, г. Азов, Ростовская обл.)
Олег Латышев (РФ, г. Москва)

Медиабезопасность сферы историко-художественного краеведения в социализации детей-сирот

Анотация. Изучение традиций художественной культуры родного края приносит большую пользу в формировании личности выпускников детского дома. При этом особое значение имеет проблема отбора и корректного использования средств учебного и досугового назначения, что служит частным выражением идеи медиабезопасности.

Совокупность средств изучения традиций художественной культуры родного края включает в себя наряду с артефактами и печатными изданиями электронные учебные издания. Помимо этого, для повышения уровня ученической эрудиции в вопросах историко-художественного краеведения целесообразно использовать электронные энциклопедии, художественные фильмы, шедевры мультипликации и документальные фильмы о редких и интересных предметах культуры и быта. В каждом таком случае одним из стержневых вопросов является вопрос медиабезопасности. Под этим мы подразумеваем безопасность средств учебного и досугового назначения вне зависимости от сферы их происхождения. В равной мере важно, полезны ли используемые в краеведческой практике материалы для духовно-нравственного, психического и физического здоровья как учителей, так и обучающихся. Медиабезопасность в привычной для данного момента трактовке принято соотносить с безопасностью использования средств интернета. В ней каждый раз следует убеждаться по отношению к любой новой сетевой странице. Это обусловлено тем, что страница, даже изначально проверенная экспертами, может регулярно менять своё содержание. Мало предсказуемо и содержательное наполнение постоянно сменяемых практически на каждой сетевой странице рекламных баннеров. Новостные страницы в своём содержании регулярно сменяемы по определению. Поэтому пути отражения на психическом и физическом здоровье учащихся почерпнутого из них содержания предсказать практически